

# МОВОЗНАВСТВО

Любомир БЕЛЕЙ

## ВЛАСНІ ІМЕНА УКРАЇНЦІВ НА ПОРОЗІ ПІ ТИСЯЧОЛІТТЯ

**Анотація.** У статті аналізуються панівні та маргінальні тенденції розвитку сучасного іменника українців, що сформувалися у кін. ХХ – поч. ХХІ ст. Особлива увага приділена новим соціально-культурним явищам, що справляють помітний вплив на репертуар імен українців посттоталітарної доби.

**Ключові слова:** екстралінгвальні чинники, мотиваційна база, глобалізація, деідеологізація, реукраїнізація.

**Summary.** Given article analyzes the primary and secondary tendencies of the Ukrainian anthroponyms development in the period of the end of XX – beginning of XXI ctr. New sociocultural phenomena are analyzed in detail from the perspective of their influence on the anthroponyms.

**Key words:** extralinguistic factors, motivational base, globalization, deideologization, reukrainification.

Із здобуттям Україною незалежності докорінних змін зазнали культурно-політичні умови функціонування національного іменника. Деідеологізація (декомунізація) культурного життя, широке декларування політики повернення національних духовних цінностей українців, а також забезпечення реальної свободи совісті, державний статус української мови, лібералізація українського законодавства, що врегульовує надавання та функціонування особових імен, утвердження тісних міжнародних контактів українців, у тому числі й через масову трудову імміграцію, – ось головні екстралінгвальні чинники, які впливають на новітній український іменник посттоталітарної доби. Перераховані екстралінгвальні чинники виявилися надто дієвими щодо українського іменника кін. ХХ – поч. ХХІ ст., тому вони й зумовили його докорінну трансформацію [2, 76].

Найперші зміни, зафіксовані в українському іменнику кін. 80-х – поч. 90-х р. ХХ ст., – це його цілковита декомунізація. Упродовж кількох так званих перебудовних років (1986-1991 рр.) українці перестали називати дітей ідеологічно вмотивованими іменами типу *Владлен*, *Октябрин* тощо, які перед тим були популярними у сім'ях партфункціонерів та особливо активних поборників комуністичної ідеї. Викриття злочинів КПРС, зокрема правда про репресії, керовані В.І.Леніном, Й.В.Сталіном, голодомор в Україні 1932-1933 рр., подвійні стандарти епохи застою Л.І.Брежнєва та ін. остаточно скомпрометували комуністичну ідею, передусім у очах української молоді, а саме молодь, тобто батьки дітей, мають вирішальне слово у виборі імен для немовлят. Скомпрометованість комуністичної ідеї помножена на відомий радикалізм молоді спрочилися до того, що саме український іменник став тією онімійною системою української мови, яка найперше і в повному обсязі на усіх українських теренах звільнилася від

численних онімів, мотивованих комуністичними ідеологемами.

Усунення тоталітарних обмежень та заборон радянської доби зробило пострадянський український іменник відкритим, в т.ч. й для зовнішніх впливів. Глобальні принципи організації іменника, тобто його інтернаціональний (германський та романський за походженням) репертуар, маргіналізація традиційних офіційних іменних варіантів, особливе конотаційне наповнення розмовних іменних варіантів, нетрадиційні мотиви та принципи присвоєння імен тощо почали прищеплюватися на українському ґрунті, що відбувається через експансію західної поп-культури.

Яскравим свідченням експансії західної поп-культури на національний іменник українців може слугувати помітне зростання питомої ваги імен, як правило, германського, рідше романського походження, які надаються не за усталеними українськими традиціями, а у дусі модного нині у певних соціальних групах населення зовнішнього уподібнення західним зразкам або ж їх українській перцепції. Такі тенденції у розвитку сучасного іменника українців можна кваліфікувати як прояв його глобалізації [3, 318]. Однак глобалізацію у сфері національного іменника українців нема підстав розглядати лише як його германізацію (англізацію, американізацію) чи романізацію. Глобалізація у сфері національного іменника явище багатопланове, її арсенал має численні та різноманітні знаряддя, проте усіх їх об'єднує інтегральна ознака або одне призначення – уневиразнювати, нівелювати національну своєрідність та самобутність національного назовництва, а німецька, англійська, італійська чи зулуська або ірокезька мови виступають лише засобом у досягненні цієї мети. Так, дуже відомий український футболіст з уславленим українським прізвищем називає своїх синів *Джорданом* та *Крістіаном*, в результаті чого постають химерні сво-

єю еклектичністю (ні англійські, ні українські) наймення *Джордан Шевченко* та *Крістіан Шевченко*. Проте цим глобалізаційна неприродність цих наймень не вичерпується, бо коли до йменувань синів футболіста додати ще й ім'я по батькові, яке є обов'язковим компонентом найменування особи у народу, мовою якого розмовляє їх батько, то взагалі постають неприродні онімні гібриди *Джордан Адрєєвіч Шевченко* та *Крістіан Адрєєвіч Шевченко*.

Уневираженнн національної специфіки українського іменника є сутністю його глобалізації, у чому можна пересвідчитися на прикладі аналізу уподобань батьків при виборі імені дитини у найзахіднішому обласному центрі України – Ужгороді, які, окрім англійських з походження, часто називали дітей і французькими, італійськими, іспанськими, а також навіть екзотичними африканськими іменами. Так, наприклад, з-поміж 1007 ужгородців, які народилися у 2003 р., 127, або більше 12%, були названі особовими іменами, що є всі підстави кваліфікувати неологізмами, бо вони не фіксуються українськими словниками імен, а їх структура часто суперечить фонеморфемним принципам української літературної мови. Пор.: *Алекс, Едвін, Даніель, Доменік, Крістіан, Мартін, Фредерік, Данієлла, Еммануель, Еміліанна, Етєла, Жаклін, Жанет, Жасмін, Йоганна, Катрін, Крістіна, Манана, Наїра, Ніколетта, Ніколь, Ноємін, Патрісія, Ребека, Сабріна, Сандра* та ін. У наступному, 2004 р., ужгородський іменник поповнили такі неологізми, як *Алан, Девід Жан, Еміліан, Крістоф, Міхаель, Нанді, Норберт, Рафаель, Самуель, Том, Філіпп, Андрієнн, Бєрнадет, Ванєса, Генрієтта, Дасонет, Даяна, Дєніза, Джульєтта, Зоф'я, Інґрід, Індіа, Люсіне, Мєлісса, Мілена, Мішель, Ноємі, Октавіа, Ясміна* [2, 318]. Як бачимо, зняряддям глобалізації у сфері українського іменника можуть виступати і негерманські за походженням оніми, а й, наприклад, імена поширені серед індусів, індіанців або мусульманські імена, які стали знаковими у західній поп-культурі завдяки голлівудівській кіноіндустрії, світовому спорту тощо. Це *Раджа, Зіта, Лівія, Ноємі, Чак, Фархат* та ін. Старозаповітні імена на зразок *Самуїл, Давид, Мойсей, Даліла, Ребека, Рут, Сара*, якими в Україні посттоталітарної доби знову почали називати дітей, також можна кваліфікувати як результат поширення глобалізаційних тенденцій у сфері національного назовництва, оскільки мотив їх надання ґрунтується не на авторитеті Біблії, а на західних модних тенденціях.

Прикметною рисою імен-неологізмів, що підтверджує їх уніфікаційну сутність супроти традиційного українського іменника, є неприродна штучність їх структури, яка зумовлена неадаптованістю або стихійною адаптацією таких імен-неологізмів до структури української літературної мови. Це зумовлює появу цілої низки фонетичних, морфологічних та орфографічних іменних дублетів, які не мають ніякої іншої функціонально-

стилістичної чи конотативної специфіки, окрім як модної респектабельної альтернативи традиційним українським іменам. Пор.: *Крістіан – Крістіян, Ванєсса – Ванєса, Данієла – Данієлла, Камілла – Каміла, Крістіна-Крістіна, Данііл – Данііл, Давід – Девід, Данієл – Данієль, Даніїл – Даніїл, Еммануель – Емануель, Етєла – Етєлла, Ніколетта – Ніколетта – Ніколет – Ніколетт, Катрін – Катріна, Жанєта – Жанетт, Даяна – Дайана* тощо.

Впливом глобалізаційних тенденцій треба, очевидно, пояснювати також появу в ролі офіційних подвійних імен на зразок *Анна-Крістіна, Данієль-Євґеній, Аннамарія, Глорія-Анастасія, Крістіна-Грєта, Лючія-Ізабєла, Ніколетт-Емілія, Сабріна-Жаклін, Сара-Ніколь* тощо, які лише ніяк не пов'язуються із традиційними східної церкви щодо надання дітям подвійних імен, а й своєю структурою демонстративно виявляють неналежність до української духовної культури.

Як не дивно може виглядати, але глобалізація у сфері українського іменника має специфічну українську або, точніше сказати, постсоветську специфіку. Вона виявляється в тому, що на постсоветському просторі, зокрема в Україні, значний уніфікаційний потенціал щодо національної самобутності українського іменника виявляє нова русифікаційна хвиля. Звичайно, русифікація посттоталітарної доби зовні має мало спільного з добою Емського та Валувського циркулярів, бо в добу інформаційного суспільства вона не спирається на драконівські державно-поліційні цинічні заборони, а, використовуючи так званий спільний інформаційний простір, зокрема російськомовні засоби масової інформації, передусім електронні, російськомовну естраду, поп-музику і т.п., вона досить таки успішно, проте агресивно нав'язує українцям російське назовництво. Адже популярні герої серіалів та інші представники російської поп-культури, окрім іншого, вельми успішно спопуляризували між українцями не лише офіційні російські іменні варіанти *Даніїл, Михаїл, Альона, Анфіса, Анюта, Васіліса* та ін., якими нині записують дітей у непоодиноких українських сім'ях, а й поширили цілі словотвірні моделі, за якими масово творяться іменні варіанти на зразок *Вован, Колян, Толян*, що так популярні серед російської та російськомовної скриміналізованої братви.

Як в Україні російська мова виступає водночас зняряддям глобалізації та русифікації видно на прикладі словника-довідника імен „Тасмніця вашого імені” [5], який є перекладом із російської мови. За безглуздістю ідею перекладати словник-довідник імен можна порівняти лише із перекладом національних гімнів, проте такі „перекладні” словники ідеально підходять для витворення спільного постсоветського простору імен, а також для вихолощення національної своєрідності українського іменника. Причесаний російським гребінцем, іменний репертуар словника „Тасмніця вашого імені” вражає своїм глобалізаційними прикметами – безбарвністю, показною штучністю. Так, наприклад, на літеру **Б** словник подає такі жіночі імена:

*Бабетта, Бальдегунде, Барбара, Беата, Беатрікс (Беатріс), Беркі, Бекка, Белінда, Белла, Бенедикта, Берніке, Береслава, Бернарда, Берта, Бертхільда, Беттіка, Бібіана, Біргіт, Бланше, Бланда, Богдана, Болеслава, Борислава, Бріджит, Броніслава, Бруна, Брунгільда, Бургіт, Бургунде* [5, 32-38]. Тут з-поміж трьох десятків імен та їх варіантів лише два – *Богдана* та *Борислава* (близько 6 %) – репрезентують український іменник, а решта – маловживані чи рідкісні чужомовні (германські, романські, західнослов'янські за походження) та неадаптовані до фонемної структури української мови іменні варіанти. Причому автор чомусь не ввів до реєстру колоритне українське *Богуслава*, можливо, тому, що це ім'я, окрім іншого, породжує цілу низку асоціацій у межах українського культурного простору. Із незрозумілих причин донецький словник також зігнував належно адаптований іменний варіант *Беатриса*, віддавши перевагу неадаптованим *Беатрікс (Беатріс)*. У цьому виданні дієвим знаряддям уневиразнення українського колориту імен виступає російська іменна традиція. Це виявляється у як виокремленні російських з походження іменних варіантів типу *Василіса, Кирилл*, так і подачі іменних варіантів у зрусифікованій фонетичній структурі – *Херман, Хелен, Хенріке, Херміна, Хельга* і, звичайно, *Хіларі*. Разом з тим українське походження поодиноких колоритних іменних варіантів замовчується: ім'я *Леся*, на думку укладача словника, – слов'янське ім'я і подано воно у словниковій статті *Леслі*; *Оксана* чомусь пов'язано із словацькою мовою, хоча словацький словник-довідник подає його як українське [11, 195], а, наприклад, про походження іменного варіанта *Орися* не сказано нічого. Така тенденційність в опрацюванні матеріалу помножена на п'ятнадцятитисячний тираж „Таємниці вашого імені” робить це маловартісне зросійщене видання дієвим знаряддям глобалізації сучасного українського іменника.

Однак прикрою помилкою було б вбачати різнолик впливу глобалізації лише на структурі імен українців. Глобалізація встигла глибоко здеформувати й внутрішню форму імен, а особливо їх мотиваційну базу. Щоб відкинути у забуття давні українські традиції вибору імені дитини, що зросли на християнській обрядовості, нині як сучасна і „науково” обґрунтована їх альтернатива подаються недолугі своєю бездоказовістю спроби розглядати ім'я з погляду впливу на долю його носія. Виявляється саме ім'я, навіть конкретні літери, з яких складається його писемний варіант, визначають долю його носія. Якщо в імені є літера *А*, переконані пропагандисти новітніх глобальних вчень, то „його носій відзначається бажанням і можливостями починати нову справу, прагненням до праці, духовному і фізичному комфортному стану” [9, 11]. Звернемо увагу, що невинна, на перший погляд, така забавка у пророцтво передусім ігнорує одвічні національні традиції вибору імені, нівелюючи їх самотність, та пропонує взамін універсальний, уніфікований глобально-

планетарний принцип символізму літер. Наприклад, імена *Андрій, Ахмет, Авраам, Радж, Атілла, Танака-сан* або *Баатаржаргал*, попри докорінні культурно-історичні відмінності між ними, будуть однаково впливати на долю їх носіїв, бо ж у їх структурі є літера *А*. Творцям цієї глобалістичної теоріїки байдуже, що не кожен народ, який використовує відповідні імена з літерою *А*, послуговується буквенно-звуковою писемністю. А як бути тим, хто має складове письмо, або ідеографічне, або взагалі немає писемності? Невже в такому разі їм будуть недоступними обіцяні вище чесноти. А як бути, наприклад, з українськими та російськими відповідниками імені *Алексей* та *Олексій*, невже доля їх буде різною? Словом, примітивізм таких теорійок більш ніж очевидний і це, боюся, добре розуміють їх автори, проте їм не стільки важливо, чи повірять у пророчу силу літери імені, а головне, щоб запропонована глобалізована ерцаз-традиція чи квазі-традиція виконала роль привабливої альтернативи апробованим віками національним традиціям, які і є фундаментом національної самотності українського назовництва.

На тлі нарощення впливовості найрізноманітніших виявів глобалізації розвитку національного іменника українців пострадянської доби вельми кволими, не завжди достатньо ефективними та системними виглядають спроби реукраїнізації сучасного іменника українців, тобто збереження та відродження його національної самотності, яка так наполегливо, а часто й безжалісно вихолощували упродовж століть бездержавного існування українського народу, а особливо семи десятиліть атеїстичного советського режиму, а нині стали об'єктом глобалізаційних зазіхань.

Очевидні успіхи у відродженні українських традицій назовництва кін. ХХ – поч. ХХІ ст. спостерігається у субсистемі українських християнських імен, тобто у її рехристиянізації, що виявляє себе головним чином у використанні традиційних християнських мотивів присвоєння імен немовлятам. Саме забезпечення незалежною українською державою реальної свободи совісті та умов дотримання і плекання християнських традицій у сфері українського назовництва стало реальним підґрунтям для повернення у постсоветський іменник промовистих християнських імен-символів на зразок *Антоній, Борис, Гліб, Іларіон, Йосафат, Кирило, Мефодій, Миколай, Олексій, Теодор, Феодосій*, популярність яких за роки незалежності відчутно зросла, бо підтримується вона авторитетом популярних християнських святих, а також діячів української церкви – просвітителів слов'янства святих Кирила і Мефодія, святих Антонія та Феодосія Печерських, святих Бориса і Гліба, Митрополита Іларіона, святого Йосафата Кунцевича, блаженного Климентія Шептицького, Миколая Чернецького, блаженного Теодора Ромжі, святого Олексія Карпатського та ін.

Спостереження над архівними матеріалами рац показує, що помітний відсоток батьків при виборі імені для дитини покладається на давню

християнську традицію – дають дитині ім'я, „яке вона сама собі принесла“. Так, наприклад, більше 70% ужгородських дітей, названих Миколами в 2003 р., народилися в грудні (східна церква відзначає день Миколая Чудотворця, як відомо, 19 грудня). Також на грудень припадає день народження близько 80% хлопчиків, яких в Ужгороді 2003 р. було названо Андріями (східна церква відзначає День апостола Андрія Первозванного 13 грудня). Подібна закономірність спостерігається щодо часової дистрибуції днів народжень *Василів, Дмитрів, Павлів, Петрів, Юрїв, Ганн, Марій* [пор.: 1, 15-16]. Однак, на нашу думку, традиційні українські церкви як православні, так і греко-католицька недооцінюють широкі можливості популяризації християнських цінностей засобами традиційного українського назовництва, а тому ця робота, наскільки можемо судити, ведеться несистемно та спорадично, досі не опубліковано навіть коротеньких словничків християнських імен або інших довідкових видань, покликаних допомогти молодим українцям у виборі імені дитини у дусі їх тисячолітньої християнської традиції.

Дуже важливою тенденцією у розвитку українського іменника постсовєтської доби є повернення йому національної самобутності завдяки відновленню в офіційному реєстрі колоритних, власне українських іменних варіантів, а також у поширенні традиційних мотивів надання імен новонародженим. Якщо на теренах Галичини, Волині, за свідченнями І.Скорук та Н.Свистун, колиричні власне українські іменні варіанти на зразок *Олесь, Дарина, Леся, Роксолана* є непоодинокими, то, наприклад, на Закарпатті, а також у центральних, а особливо у східно- та південноукраїнських областях після нетривалого спалаху їх популярності у 90-х рр. ХХ ст. на початку ХХІ ст. вони стали рідкісними [пор. 10; 11]. Щоправда, у середовищі української інтелектуальної еліти, а останнім часом серед окремої частини українського політикуму, зокрема наближеного до В.Ющенка, стали більше звертати уваги на національні духовні цінності, в т.ч. й та українські національні традиції назовництва. Показовим у цьому плані може бути вибір імені дитини та колізії навколо цього вибору в сім'ї сучасних українських інтелектуалів – письменниці Софії Андрухович та публіциста Андрія Бондаря, які у 2008 р. назвали свою дочку рідкісним нині, та досить популярним серед українців у минулому іменем *Варвара*. Вибір цього імені, на нашу думку, є вдалим з погляду української історії та української духовної культури, адже величезний авторитет святої Варвари серед українців пояснюється тим, що мощі великомучениці привезла на Русь-Україну ще дочка візантійського імператора Олексія Комнина – Варвара, дружина Святополка, правнука Володимира Великого, та їх було покладено у Михайлівський Золотоверхий собор. Потім вони зберігались у Софійському соборі, у церквах Батурина, ними опікувалися П.Могила, С.Косов, а нині зберігаються у патріаршому Володимирському соборі. Протягом століть перебування в Україні мощей св.Варвари за її ступництвом відбулася така величезна кількість чудес, що, наприклад, Д.Туптало у

„Житіях святих” навіть подав окремий розділ – „Про чесні мощі святої великомучениці Варвари” [12, 4, 67-75.]. Це й забезпечило глибоку любов та повагу українців до св.Варвари, які вважають її своєю святою заступницею. Однак міркування молодих українців, батьків Варвари, розійшлися із поглядами на ім'я правнучки її прабабусі, матері письменника Юрія Андруховича, якій це ім'я не просто не сподобалося, а вона навіть поклялася ніколи ним правнучку не називати, а звертатися до неї „дитино”, про що нам розповів Ю.Андрухович.

У родині В.Ющенка, навпаки, авторитетний дідусь підправив або уточнив вибір доньки Віталіни, яка хотіла назвати доньку *Домінікою*, бо вона народилася у цей день. Щоб зважити на бажання дочки, дідусь-президент запропонував назвати онуку подвійним іменем *Домініка-Ярина*, бо, на його думку, *Ярина* вказуватиме, що вона рання.

Паралельно з неспілим відновленням традиційних прикмет українського назовництва у постсовєтський період окреслилися окремі тенденції архаїзації ще недавно популярних мотивів присвоєння імен. Так, наприклад, дослідники іменника різних регіонів України відзначали високу популярність звичаю давати ім'я новонародженому на честь батьків та близьких родичів. Особливо популярним був цей звичай на Закарпатті, що дало привід одному з журналістів дотепно пожартувати, що найпопулярнішими на Закарпатті є імена *Василь Васильович, Іван Іванович, Петро Петрович, Павло Павлович, Юрій Юрійович*. Однак, за нашими підрахунками, здійсненими на архівних матеріалах Ужгородського міського відділу раце<sup>1</sup>, останнім часом відбувається помітне зниження питомої ваги імен, які надаються на честь батьків: якщо у 1990 р. близько 11% хлопчиків, що народилися в Ужгороді, називали на честь батька, то у 2003 році їх кількість знизилася майже вдвічі, до 6,5 %. Можливо, незначний хронологічний діапазон обмежений регіон дослідження тенденція до зменшення називання дітей на честь батьків має місцевий характер і не стосується усієї України.

У повоєнний час серед української інтелігенції сформувалася напрям або течія, представники якої вбачають єдино можливий шлях відродження національної культури через повернення до язичницьких її витоків, а у царині власних імен – широке використання дохристиянських імен. Однак в кін. ХХ – на поч. ХХІ ст. популярність слов'янських з походження імен залишається стабільно невисокою протягом перших років ХХІ ст. Так, наприклад, на Закарпатті лише зрідка новонародженим дають дохристиянські з походження імена на зразок *Лада, Велеслав, Ігор, Любомир, Ярослав, Мирослав, Мирослава, Власта* тощо. Не інакшою є ситуація з популярністю дохристиянських з походження українських імен і в інших регіонах Украй-

<sup>1</sup> На архівних матеріалах відділів раце у Закарпатській області картотеку особових імен українців ХХ – іюч. ХХІ ст. уклали працівники Науково-дослідного інституту україністики ім.М.Мольнара при Ужгородському національному університеті В.Посак та В.Штелиха

ни. Помітного впливу на популяризацію поганських з походження українських імен не справило й поширення в Україні неоязичницької РУНвіри. З реєстрацією перших громад РУНвіри, яка відбулася протягом 1991 р. та легалізацією Статуту Громад вірних РУНвіри в Міністерстві юстиції України 28 травня 1992 р. [6, 12], починається офіційне поширення вчення Лева Силенка в Україні. Адепти РУНвіри складають присягу та змінюють християнські імена на дохристиянські, як правило, слов'янські або варязькі. У зв'язку з цим у середовищі рунвірівців у згоді з канонами їх віровчення функціонують лише нехристиянські імена на зразок *Богумир, Бослав, Гатило, Вірослав, Володар, Войтко, Вітан, Дан, Дарислав, Зореслав, Києслав, Лев, Миролуб, Орій, Ратислав, Світозар, Світомир, Яр, Яромисл, Божедара, Горислава, Зоряна, Калина, Квіта, Лель, Лада, Оріяна, Оріянка, Переяслава, Рада* та ін., які у загальноукраїнському масштабі не вживаються взагалі або вживаються лише зрідка, що легко пояснюється маргінальним характером РУНвіри в сучасній Україні.

Щоправда, РУНВірівці та їхні симпатки як діаспори, так і в Україні добре усвідомлювали важливість популяризації дохристиянських імен, що, наприклад, засвідчує „Іменослов: імена слов'янські, історичні та міфологічні” Галини Лозко [6]. Тут, зі слів авторки, подано 2150 власне слов'янських імен людей, Богів та міфологічних постатей, які через засилля чужої культури в Україні були на довгий час забуті, тому головна ідея книги – повернення до життя рідних етнічних імен”. Проте благі наміри укладачки словника не підтримуються її лінгвістичною кваліфікацією, бо не зрозуміло як, наприклад, можна вважати слов'янськими або рідними етнічними імена на зразок *Агатірс* [6, 21], *Анахаріс* [6, 21], *Аріант* [6, 22], *Аріанейт* [6, 22], *Генніль* [6, 40], *Геракл* [6, 41], *Ідантірс* [6, 59], *Одоакр* [6, 80], *Таргітай* [6, 113] або стверджувати, що ім'я *Златан* походить від старослов'янського *жолтий* [6, 57]. Сумнівно, що словник Г.Лозко поверне до життя серед українців реінкарновані або утворені нею чи її однодумцями, імена на зразок *Єрей, Єремис, Жук, Заєць, Зайда, Злидень, Змії, Квасура, Комонебранич, Криворіг, Лазьник, Ліпоксай, Любмел, Непогода, Огленд, Припікало, Рекун, Столпосвіт, Упир, Чорт, Змія* та ін. Радше, навпаки. Така іменотворчість у сучасних умовах виглядає примітивною, анахронічною, вона спотворює українську духовну культуру та прищеплює легковажне ставлення українців до власних імен.

На явно запізнілу авторську йменотворчість у дусі романтизму поч. ХІХ ст. явно хибує також і словник „Наші ймення, їх походження та значення” (Мюнхен, 1968) Василя Ірклієвського, де автор, окрім традиційних українських християнських імен, подає значну кількість, як він каже, слов'янських, проте, чесно зазначаючи, що це новотвори. Так, лише на літеру „В” Василь Ірклієвський запропонував такі імена-неологізми, переважна більшість яких не має ніяких перспектив залучення до сучасного іменника українців: *Вдячнослав, Веселослав, Виномир, Відвертослав, Відвертославко, Відповіднослав, Вільнослав, Вірнослав, Віротвор,*

*Вістослав, Вміломир, Вогнемир, Воєслав, Воєтовор, Вродливослав, Всевид, Врожеслав, Всесутослав, Всетвор* [4, 38-45].

Профанація дохристиянського періоду розвитку праукраїнської духовної культури під личиною неоязичництва, навіть коли вона реалізується під ультрапатріотичними лозунгами, є очевидним анахронізмом, який підриває національні традиції українського назовництва і опосередковано сприяє глобальній уніфікації українського іменника.

Функціонування українського іменника в умовах демократичного посттоталітарного суспільства без диктату з боку держави та її ідеологічних інституцій частиною українського суспільства, зокрема серед громадян з невисоким освітнім цензом, сприймається як вседозволеність. Окремі батьки виявляють цілковиту безвідповідальність або, як справедливо обурюється Юрій Карпенко, знову доводять, що серед них трапляються ідіоти” [7, 287], коли легковажно називають своїх дітей іменами *Атлантида, Дарвін, Феолент* (АР Крим), *Принцеса, Графієліта, Шакір* (Дніпропетровська обл.), *Єгорька, Есмеральда* (Донецька обл.), *Шохруххон* (Житомирська обл.), *Їжак, Лимон, Лимончик, Принцеса, Цариця* (Закарпатська обл.), *Парно, Князь, Девражд, Сервер, Черешня* (Запорізька обл.), *Рінсіме, Бруклін* (Івано-Франківська обл.), *Ебігейль* (Кіровоградська обл.), *Таймер, Фарада, Аероліта* (Луганська обл.), *Ангел, Нобель* (Львівська обл.), *Шукрія, Зарджінія, Женівьсва* (Миколаївська обл.), *Маршал, Гамлет, Озадахон, Жуйжуй, Таймер, Лимон, Мадагаскар, Русалка* (Одеська обл.), *Енжілін ВАН-Ю* (Тернопільська обл.), *Кеннеді, Шахід*, (Харківська обл.), *Литвин* (Херсонська обл.), *Іулієна* (Хмельницька обл.), *Іглесіас-Армандо* (Черкаська обл.), *Емір, Млана* (Київ) та ін.[www.just.gov.ua]. Проте має цілковиту рацію Юрій Карпенко, який стверджує, що не такі антропонімійні вибрики визначають сучасну динаміку особових імен в Україні.

Як бачимо, розвиток українського іменника пострадянської доби забезпечують такі основні тенденції, як деідеологізація (декомунізація), українізація та глобалізація, лібералізація, вплив яких зумовлює не лише масове поповнення іменами-неологізмами, а й глибші, системніші зміни, зокрема у сфері мотиваційних пріоритетів при виборі імен для новонароджених. Зважаючи на несумісний характер окремих наслідків впливу названих тенденцій, особливої актуальною у посттоталітарний період розвитку українського іменника стає глобалізація. Гуманітарні інститути нації – церква, національна культура, зокрема мовознавство, лексикографія, література, кіно, естрада, а також відповідні державні інституції явно пасують перед агресивною експансією як уневираженого та уніфікованого глобалізацією іменного репертуару, так випадковістю або й абсурдністю принципів надання конкретних імен. Протидія таким від'ємним тенденціям у сфері українського національного іменника посттоталітарної доби потребує негайного запровадження чіткої системної мовної політики в онімійній сфері, яка має відповідати потребам модерної української нації.

## Література

1. Белей Любомир. Ім'я для дитини в українській родині. – Ужгород, 1993. – 118 с.
2. Белей Любомир. Глобалізація як панівна тенденція розвитку сучасного українського антропонімікону // Ономастика і апелятиви. – Вип.30. – Дніпропетровськ, 2007. – С. 76–81.
3. Белей Любомир. Український пострадянський іменник: основні тенденції розвитку // Науковий вісник Чернівецького університету. – Вип. 356–359. – Чернівці, 2007. – С. 318–321.
4. Ірклієвський Василь. Наші ймення, їх походження та значення. – Мюнхен, 1968. – 243 с.
5. Ісат Ю.А. Таємниця вашого імені. – Донецьк, 2006. – 736 с.
6. Ісіченко І. Історія української церкви. – К., 1999. – 241 с.
7. Карпенко Юрій. Динаміка українських особових імен // Науковий вісник Чернівецького університету. – Вип. 356–359. – Чернівці, 2007. – С. 285–290.
8. Лозко Галина. Іменослов: імена слов'янські, історичні та міфологічні. – К., 1998. – 176 с.
9. Орлова Любов. Полная энциклопедия имен. – Минск, 2007. – 542 с.
10. Скорук І.Д. Динаміка антропонімікону м.Луцька в ХХ ст.: Автореф. дис. канд. філол. наук. – К., 1999. – 20 с.
11. Свистун Н.О. Динаміка антропонімікону м.Тернополя ХІХ–ХХ ст.: Автореф. дис. канд. філол. наук. – Чернівці, 2006. – 20 с.
12. Туптало Д. Життя святих. – Т. 4. – Львів, 2007. – 432 с.
13. Majtán M., Považaj M. Vyberte si meno pre svoje dieťa. – Bratislava, 1998. – 344 s.